

Var ligeledes Medlem af det overordentlige Storthing 1814 og Præsident i Lagthinget. Undslog sig for Valg 1818 hvorimod han i 1824 og 1830 igjen havde Sæde i Nationalforsamlingen. Efter i 34 Aar at have været Amtmand, tog han sin Afsked 1840 med Tilkjendegivelse af Kongens Tilfredshed ligesom ogsaa hans Amt udtalte sine Anerkjendelser af den dygtige Mand. Boede paa Gaarden Nøisomhed pr. Molde hvor han døde 13. August 1851. Gift med Cicilie Edel Sophie fød Stub. I Bladet No. 104 for 1851 findes en Beskrivelse over Begravelsen, der foregik paa Molde Kirkegaard under store Høitideligheder.

Ridder af Nordstjernen 1818, Commandør af Vasa 1832, Storkors af do. 1848.

Broderen, Ritmester Krohg, fortæller følgende Episode af H. Krohgs Liv:

«I 1805 købte min Broder Hilmar Gaarden Kystad af min Moder for 5600 Rdlr. og flyttede did 1806. 1807 blev han beordret til Amtmand i Finmarken og reiste derhen med Familie 20de Mai. Samtidig bleve 2 Forbrydere, svenske af Fødsel (en Student og en Skrædder) henrettede paa Ihlevolden strax nedenunder Stenbjerget, Kl. 9 Formiddag. Min Broder havde i den Anledning opsat sin Reise til Kl. 10 og ved Forbireisen saae han deres Kroppe ligge ved Stedet. Det var disse som havde begaaet det græsselige Mord paa Gaarden Garnæs i Værdalen, hvor 4 eller 5 Mennesker bleve paa det Grusomste myrdede. Baron Leopold von Buck skulde den Gang foretage en videnskabelig Reise til Nordland og Finmarken og han blev paa den hele Reise i Følge-skab med min Broder og Familie. Han har i et videnskabeligt Værk over denne Reise — paa Tydsk — omtalt sine Reisefæller og deres felleds forskellige Begivenheder.»

CAPITAIN CHRISTOPHER LANGELAND KROG,

fød 1782, deltog som Lieutenant i Udmarchen 1808 til Kongsvinger under den Staffeldske Brigade. Tog sin Afsked 1824 fra Krigstjenesten og opholdt sig i flere Aar i T.hjem som Pensionist, indtil han forflyttede til Værdalen hvor han i 21 Aar opholdt sig paa Gaarden Moe hos en Fru Sophie Alstrup lige til sin Død, som Indtraf den 19. Decbr. 1850, 68 Aar gammel.

Denne Capitain Chr. Krog opholdt sig, som forannævnt, i

Tyveaarene i Trondhjem, vandrende her i fuldstændig Lediggang, men derimod en Selskabsmand med Liv og Lyst, ofte i Grams, min Principals Hus hvor han tit og ofte spillede en Muntrationsraads Rolle. Erindres tydelig nok af Nedskriveren.

BRODER LYSHOLM KROGH,

Broder af forannævnte Amtmand Krohg og Statsraad Chr. Krohgs Fætter, var Søn af Generalveimester Krohg paa Munkvold, er født sammesteds 19. August 1777, indsat i T.hjems Latinskole 3die Klasse 1790, dimitteret til Kjøbenhavns Universitet 1794, blev Kornet ved Smaalenske Dragonregiment og ansattes 1803 som Veimester a la suite i Norge, udnævntes til Ritmester og var i en lang Aarrække Veimester Nordenfjeldsk; Ridder af Sværdord., af Nordstjernen og 1857 af St. Olafs Ordenen. 1825 Medlem af Vidsk. Selskab. Gift 1789 med Magdalene Schnitler. Han døde 16. Octbr. 1861, 84 Aar gammel, hun i August 1870.

Denne virksomme og hæderlige Mands Vitæ vilde optage flere Blade, udgjøre et Værk for sig.

Som Veimester udfoldede han megen Virksomhed efter de Tidens Fordringer. Han beboede sin Eiendomsgaard Kystad i en lang Aarrække, anlagde her Papirfabrik, Krudtmølle m. m., samt en Planteskole, hvoraf han uegennyttigen forsynede Mange med unge Trær af forskellige Arter. Den Beplantning, som nu sees paa Domkirkegaarden og flere Steder, er altsammen Ritmester Krohgs Værk.

Ligeledes fortjener det at bemærkes, at han med utrættelig Iver i mange Aar arbejdede paa Austmyrens Opdyrkelse hvortil Vidsk. Selskab allene bidrog 1300 Spd. og hvoraf endnu sees tydelige Spor nok; og naar dette Størværk ikke kan siges paa langt nær at være fuldført, ligger Skylden derfor neppe hos Krohg; men han havde at kæmpe for Midler der stedse savnedes, ligesom ogsaa for god Villie fra andre Kanter, hvor han gjorde Regning paa de fornødne Hjælpekilder.

Blandt Krohgs efterladte Papirer findes nogle Optegnelser angaaende de større Landsgaarde omkring Trondhjem, i hvis Besiddelse de havde været m. m. Et Uddrag af disse Papirer, der af Krohgs Søn, Harald Krohg, (denne Harald Krohg gift med Sophie Krohg, døde 10. Septbr. 1882, 65 Aar gl., fød 25. April 1817

paa Selsbak), velvilligen bleve mig udlaante, fortjener at opbevares og indtages her som det mest passende Sted derfor:

1. Cicilienborg.

I mine Børneaar eiedes denne Gaard (under Benævnelse Nedre Stavne) af Geheimeraadinde Schøller og fik nu først Navn efter hendes Naade, Cicilienborg (efter Cicilia). Navneforandringen kunde først finde Sted efter Kongelig Tilladelse og endda forbunden med adskillige Bekostninger. Geheimeraadinden var først bestemt paa at købe Hlade Gaard, som da eiedes af Fru Thode, og i den Anledning begav hun sig paa Veien derhen; men ved at passere Broen over en Bæk i Nærheden — høist sandsynlig den øvre Bro medens den nærmest Søen beliggende Bro og Vei den Gang ikke eksisterede — gik Vognen tilbage i Bakken lige ved Broens Nordre Side, hvilket, som et slet Anen, indgav Fruen den Beslutning paa Stedet at vende tilbage og frafaldt i samme Øieblik at købe denne betydelige og i historisk Henseende mærkelige Gaard. Strax derefter sluttedes Kjøbet af Nedre Stavne (Stafne), hvis daværende Eier ikke vides. Adgangen til disse Steder maa formentlig i disse Tider have lagt efter den saakaldte Aasvej; thi det hedder, at den nye Eier først nu anlagde den nye Vei om Arildsløkken og beplantede den bekjendte Cicilienborgs Allee. (Denne Allee er af nærværende Eier, Sagfører Jelstrup, aldeles bortraseret).

Geheimeraadinden døde 1772 i Kjøbenhavn og havde testamenteret Cicilienborg til en gammel Frøken (Margrete Pavillard) som havde været Gouvernante for hendes Datter, der senere blev gift med General von Krogh (hans første Ægteskab). Lieutenant, senere Gen. Audt. Selmer friede til den 70 (40?) aarige Frøken og fik ja. Hun beskrives som en god fornuttig Dame der viste megen Klogskab under dette Forhold hvori hun havde sat sig med den unge Mand paa nogle og Tyve Aar. Hun døde 1792. Selmer døde 1872 og først efter hans anden Kones Død solgtes Cicilienborg til Major Sommerschild for 13000 Spd. Af denne igjen til Sagfører Jelstrup (omkr. 1860) for 22000 Spd.

2. Øvre Stavne.

I min Barndom blev Nils Stavne Eier af denne Gaard ved

Hjelp af Fru Hofagentinde Lysholm, hvis Rosdreng han i flere Aar havde været paa Havsten. Denne Nils Stavne var en ualmindelig duelig Mand efter sin Stilling og blev sin hele Tid taget paa Raad med naar noget skulde foretages ved Eiendommen paa Byaasen i Henseende til Et og Andet. Hans Ordsprog var sædvanlig naar han skulde udtrykke sig om noget: «Det er mit Dessen». Han holdt der i mange Aar et Slags Beværtning for Byens Indvaanere, der almindelig toge derud om Søndagseftermiddag, dog væsentlig kun Mandfolk, der ei selv havde Landsted og der var i sin Tid megen Svir og Lystelige Lag. Der eksisterede dengang ingen anden Vei end efter Aasveien forbi Marienlyst, og formedelst den derværende bratte Bakke var Adkomsten høist besværlig. Af Føielighed havde Grev Schmettow, som dengang var Eier af Arildsløkken, tilladt Gjesterne at passere igjennem Gaarden sammesteds, dog ved at Grinden, som for det meste var laaset, ved saadanne Leiligheder blev oplukket. Om der ved denne Sperring og Oplukning var skeet nogen Forsømmelse engang, veed jeg ikke; men da Schmettow engang negtede Passagen, blev der forsøgt ved Rettergang at tiltvinge sig samme. Prokurator, Branddirektør og endelig Politimester Mogens Lie var en af Nils Stafnes flittige Kunder (var forøvrigt Eier af Elisefryd paa Øen) og paatog sig at føre Sagen for Nils, der ved Høiesteret, virkelig vandt Sagen (se ellers Bladene paa denne Tid). Da nu Processen blev vunden, blev det besluttet ved Optog at tilkjendegive Grev Schmettow, som paa den Tid af Sommeren opholdt sig paa Stedet væsentlig under Exercerøvelserne paa Ihlevolden, sin Glæde over den vundne Proces, der som ovenmeldt faldt ud til Grevens Disfavør, hvorefter man en Søndag samlede sig paa Stavne mere talrige end almindelig, tilhest og tilvogns udgjørende en hel Karavane, igjennem Cicilienborgs Allee efter at der ved Arildsløkken blev istemt et lydelig og flere Gange gjentaget Hurra, alt sigtende til en Demonstration mod Greven, som nu efter at hans Sag var tabt ikke mere kunde negte Gjennemgang. — — —

Efter Nils Stafnes Død blev Gaarden kjøbt af Consul Frederik Knudtzon (omkring 1810). Efter dennes Død (1823) beholdt Enken, Marie Knudtzon, Gaarden i flere Aar og endelig solgt (1844) til Arnt Solem for 11000 Spd., hovedsagelig beregnet til

Sønnen, den bekjendte Fredr. Solem. Efter ham kom Gaarden i Hænderne paa nogle Bønder for Kjøbesum tilsammen for 14000 Spd.

3. Dorthéalyst.

For en Del udparcelleret af Gaarden Hoem, blev i sin Tid kjøbt af den gode Postmester Lorentzen omkring Aaret 1800, dengang ubebygget. Gik senere over til Sønnen Capt. Lorentzen der atter solgte stedet (1870) til en Værdaling der i mange Aar havde opholdt sig i Indien.

4. Hoem.

Denne Gaard var i sin Tid benificeret og bestod af Nummere, Øvre og Nedre Hoem. Efter at Eieren, Jonas, havde faaet sig Gaarden tilkjøbt, blev den solgt til Statsraad Krogh, der forenede den med Munkvold (1810) med Kjøbesum 7000 Rdl. Senere maa Gaarden eller en Del af den igjen være overgaaet i Bøndernes Hænder.

5. Halseth.

Denne Gaard, der nu beboes af 2 forskjellige Eiere og benævnes Østre og Vestre H., blev i 177? kjøbt af en i Trondhjem værende meget rig Kjøbmand Otto Beyer senior, nu 3die af samme Navn. Førtsnævntes Adoptiv søn, Otto Beyer, pantsatte Gaarden der egentlig af den første Beyers Enke, fri og frank skjenket til Sønnens sønnen, den nuværende Beyer No. 3. Han gjenkjøbte Gaarden for 7 a 8000 Spd. men maatte efter faa Aars Forløb fratræde den og solgte den atter til 2 Bønder der delte Gaarden i 2 Dele. Den Vestre Part er gaaet igjennem flere Hænder indtil Christian Krogh, en Søn af Statsraad Krogh paa Munkvold, i 1846 kjøbte denne Part for 5000 Spd.

6. Nedre Selsbak.

Eiedes oprindeligt, eller i Ritm. Kroghs Barndom, af dennes Fader, Gen. Veim. Krogh, der brugte den som Underbrug til Munkvold, af ham igjen solgt til Bønder 1792.

7. Øvre Selsbak.

Angaaende denne Gaards Eiere, fortjener Kroghs Optegnelser at opbevares. De lyder saaledes:

Denne Gaard eiedes i sin Tid af Sorenskriver Heyde (død 1788) Enken Madam Heyde besad Gaarden og drev den i mange Aar, den Tid blot anset som en Udmark og aldeles bevokset med Skov. Madam Heyde havde en Datter, temmelig aldrende, som blev gift med en Ritmester Tønder. Saaledes blev denne senere Eier af Gaarden. Jeg kan erindre at han flere Gange tilbød min Fader at købe Gaarden, da denne laa midt i hans Jordeiendom, nemlig Munkvold, Kystad og Nedre Selsbak, som han paa en Tid eiede og det i en Række af Aar og drev alle disse Gaarde særskilt. Det har jeg i Hukommelsen, at hans Forlangende da var 4000 Rdlr., men Fader indlod sig ikke derpaa da han havde nok i de Jordeiendomme han før var i Besiddelse af —. Da Ritm. Tønder havde besluttet at flytte til Trondhjem, kjøbte Byfoged Møinichen (senere Sorenskriver i Gudbrandsdalen) Gaarden —. Han var en driftig Mand og forbedrede Gaarden betydelig, ligesom og Husene. Han var en stor Elsker af Musik ligesom det har været Tilfælde med hans hele Familie og hans mange Børn idet denne Egenskab synes at have været dem alle medfødt. (Den i vore Dage bekjendte Erika Lie er en Datter af Sorenskr. Møinichen). Dette gav Anledning til at han indrettede den nuværende Sal paa Selsbak der blev givet en hvælvende Form i Taget, for at tilveiebringe Resonance under de forskjellige Musikøvelser eller smaa Concerter som der holdtes. Han opdyrkede Eiendommen og anlagde den nuværende Vei som han beplantede med Træer. Udmarken, som den Gang var felleds for begge Gaarde, blev ved Byfogdens Foranstaltning delt i tvende lige Dele —.

Da Byfogden i Aaret 1808 blev Sorenskriver i Gudbrandsdalen, blev han nødt til at skille sig ved Øvre Selsbak og anbød den saaledes tilsalgs i 2 Dele, nemlig Øvre S. og Eenro. Jeg tilforhandlede mig først Eenro for 3100 Rdlr. og Præsident Bendecke i T.hjem kjøbte Selsbak som den nu er for 6000 Rdlr., saaledes blev den samlede Gaard betalt med 9100 Rdlr. Møinichen drev Selsbak som Avlsgaard.

Efter Præsident Bendeckes Død (1820) besad Enken Gaarden i flere Aar. Ogsaa Præsident Bendecke drev den som Avls-

gaard medens han boede i Byen. Enken, som forflyttede til Christiania, solgte Gaarden for 3000 Spd., senere blev den solgt til Nils Grendal og endelig 1841 til Harald Krogh for 4000 Spd.

8. Kystad.

I Aarene 176??? eiedes Kystad af Propr. Torsten With, der tillige eiede et Jordegods i Horrig Sogn. Efter hans Død eiedes denne Gaard af Postmester Alstrup i Trondhjem, en Broder af den senere Postmester Alstrup, med Titel af Cancellieraad og som tiltraadte dette Embede 1798.

I Aaret 1778 købte min Fader Kystad paa offentlig Auktion efter formeldte Alstrup for 2500 Rdlr. Munkvold var da allerede købt og bebygget som den nu er. Min sal. Fader ytrede oftere, at dersom han havde været Eier af Kystad før han kom i Besiddelse af Munkvold, havde han upaatvivligen blevet boende paa førstnævnte Sted og bygget der formedelst den fortrinlige Jord og betydelige Udmark som her fandtes fremfor paa Munkvold. Kystad blev i min Faders Eie fra 1778 til 1801, lige til sin Død.

I 1805 købte min Broder, Hilmar, Kystad af vor Moder for 5600 Rdlr. og flyttede did 1806. 1807 blev han befordret til Amtmand i Finmarken og reiste derhen med Familie den 20. Mai, passerede Ihlevolden netop som 2 svenske Forbrydere vare blevne halshuggede.

1807 og 1808 drev jeg Gaarden Kystad for min Broders Regning og 1809 købte jeg Gaarden af ham for noget over 10,000 Rdlr. 1810 blev jeg den 12. Marts forlovet med min kjære og retskafne Kone Magdalena født Schnitler, og den 16. August holdt vi vort Bryllup i Trondhjem i Grosserer Ernestus Vensells Huus, hvor hun havde tilbragt sin Ungdom. Den 26de August flyttede vi herop, efter at jeg i Sommerens Løb havde foretaget en Del Forbedringer med Sidebygningen og gjort den til et hyggeligt Opholdssted og hvor vi i 7 Aar tilbragte meget behagelige Dage. I Octbr. 1817 flyttede vi ind i den nuværende Hovedbygning. Harald var da $\frac{1}{2}$ Aar gammel. Da jeg selv var $\frac{1}{2}$ Aar flyttede mine Forældre fra T.hjem til Munkvold (1778). — — —

(Her en Beskrivelse over de paa Gaarden foretagne Byggearbejde samt dens Opdyrkning).

9. Rønningen.

(Ikke Rønningen pa Hlademoen). Synes at være indlemmet i Gaarden Kystad og eiedes af Familien Krogh.

10. Eenro.

* (Enrum). Om denne gjælder det samme som forannævnte.

11. Stavseth.

Synes ligeledes at være under Kystad.

12. Brandhougen.

Ligesaa.

13. Marienlyst.

Aarsagen til at denne Gaard blev et Lyststed, er følgende: Omtrent 1791 byggede Berghauptmand Heltzen et Stykke Jord af Øvre Stavne hvortil Nils Stavne da var Eier. Jordstykket var heel ubetydeligt, men det var Berghauptmanden mere om at have en Sommerbolig der, end om at besidde noget Jordstykke af Betydelighed. For at erholde en Bygning opført der, købte han en Vaanebygning paa Svorkmo Hytteplads i Ørkedalen og lod den transporteres og opføre der paa Stedet. Bygningen blev opført i en Fart og om jeg erindrer ret erholdt den ikke engang Paneling. Den benyttedes saaledes i mange Aar af denne Familie som Sommerbolig, da Stadshauptmand Weibye tilforhandlede sig Stedet og begyndte at sætte det istand, accorderede om at faa det som Arvefæste af Stavne og byggede nesten alle de Huse, som nu forefindes paa Gaarden, Melkekjelder, den murede — undtagen. Han anlagde ogsaa Haven og forsynede den med overfløddige Stakitter saa at det havde mere Udseende af et Nürnberger Dukkehus end som et smagfuldt Lyststed. Alleen som gaar der forbi, var allerede en 20 Aar forud plantet af Fru Hofagentinde Lysholm som eiede Havsten og fortsat lige til dette Sted — — — Weibye, der lod Husene male og dekorere, forblev der ikke ret længe da det deklinerede sterkt med hans Formuesomstændigheder og det i den Grad at han fallerede hvorefter Consul Garmann blev Eier af Stedet, der sener er forbedret ved Plantninger og forsk. Udpyntninger. I Weibyes Tid kom ogsaa hiin Andel af Cicilienborg til («Eremitagen»), fast uden materielt Værd men hvoraf svares 50 Sp. aarlig Afgift som Arvefæste.

1862 solgtes Marienlyst af Consul Huitfeldt, dets daværende Eier, til Chr. Thaulow for 8000 og 2000 Sp. for Indboet.

14. Havsten.

Dette Sted blev 1772 købt af Hofagent Lysholm. Stedet var hidtil kun anvendt eller betragtet som en Sæter. 1774 døde Hofagenten. Men den meget formuende og yderst forfængelige Hofagentinde (Datter af Kammerraad Hilm. Meincke), lod Stedet bebygge paa en storartet næsten fyrstelig Maade, anlagde Parker og Alleer (hele Alleen fra Marienlyst og langt ovenfor Havsten), forskrev en Gartner fra Kjøbenhavn, der anlagde en 8 Maal stor Have med en Masse pyntelige Partier, Drivhuse m. m. m.

1815 døde Fru Agentinden. Stedet blev da solgt ved offentlig Auktion og General Bang, daværende Eier af Ferstad, Fru Lysholms Svigersøn, blev samme tilslagen for 30,000 Sp. (formentlig solgt 1817 eller 18). Samme Dag blev han af Chr. And. Lorck, som havde indfundet sig paa Auktionen for at købe den, buden Overpenge, men Bang modtog ikke Tilbudet. Imidlertid gik det efter Haanden ud med Bang og han blev nødt til at sælge Havsten for 21000 Spd. til Kbmd. Bleckingberg, der snart efter gjorde Opbud. (Bang tabte altsaa 9000 Spd. og formodentlig mere). Gaarden blev da atter solgt til M. Grendal for 9000 Sp. og endda frasolgte denne af Gaarden et Par Parceller for 3000 Spd. Som den nu staar var Kjøbesummen 6000 Spd. Grendal døde 1848. Derpaa solgt til Anton Jenssen for 15000 Sp., af Enken igjen afhændet (1865) til Søn Thorvald Jenssen for samme Kjøbesum, 1881 solgt til en Bondemand.

15. Munkvold.

Denne Gaard var i sin Tid en simpel Bondegaard, ikke stort bedre end en Sæter. Husmandsstuen paa Stolpestuen var dengang Munkvolds Hovedbygning. Min Fader købte den 1776, fik beboelige Bygninger istand allerede 1788 da han med Familie flyttede derhen fra T.hjem, hvor han i flere Aar havde boet i nuværende Justit. Rolls Gaard ved Domkirken, den han fremdeles beholdt lige til sin Død, 1. Mai 1801. Min Moder vedblev at beholde Gaarden under sin Bestyrelse ved Hjælp af min Broder Hilmars Tilsyn, lige til Aaret 1806, da hun overlod Munkvold til sin Svigersøn,

daværende Professor Krogh, som derpaa blev Asessor ved Stifts-overretten i T.hjem og senere Statsraad. Min Moder forblev paa Gaarden til sin Død 30. Juni 1823. Statsraaden døde 1828 hvorefter Enken, min Søster Stine, vedblev at besidde den i 2 a 3 Aar, men overlod den senere til ældste Søn Gabriel Krogh.

16. Ferstad.

Denne Gaard har i lange Aarrækker været i Besiddelse af Konditionerede Familier. Der nævnes en Præst Lund, Kappelan til Frue Kirke i Trondhjem. Saavidt jeg ved blev Fru Lysholm som Eier af Havsten ogsaa Eier af Ferstad og var i besiddelse af samme indtil Carsten G. Bang, da Justitsraad, blev gift med Fru Lysholms ældste Datter Cathrine Sara Marie. Bang traadte i 1788 over i militair Tjeneste idet han, da Frederik 6te som Kronprinds dette Aar var her oppe, udnævnte ham til Major fordi han havde oprettet et Bergkorps paa Røros og indexcenseret samme til Vedkommendes Tilfredshed. Hans udnævnelse til Major gav senere Anledning til at han blev ansat ved Skiløberne, som forflyttedes til T.hjemsk Inf. Regim. og blev endelig Regimentschef og tilsidst Generalmajor. Denne Bang besad denne Gaard lige til sin Død, 1826. Opførte et Møllebrug paa Gaardens Grund. I 1794 begyndte han at bebygge Gaarden saa godt som af Ny da den til forn ikkun havde simple men dog som Sommerlyststed godt beboelige og hyggelige Huse.

Efter Bang købtes Ferstad af Kbmd. Chr. Sandborg ved Auktion hvor han som Læbhaber fik den for 6000 Sp. Sandborg beholdt den i 5 a 6 Aar og solgte den til Hans Brun for 9000 Sp. Hans Brun havde bestemt denne til sin eneste Søn, et ungt sygeligt Menneske, men som efter at have haft den i Besiddelse i 2 a 3 Aar døde ganske ung og ugift. Hans Brun vedblev at drive Gaarden endnu et Par Aar — men solgte den til Even Salberg for 7000 Sp.

17. Frøseth.

Eiedes først af Madam Midelfart, dernest en Calmeyer, saa Kjøbmand Clausen, som anlagde det derværende Møllebrug. Efter 10 Aars Forløb solgte han Gaarden til H. P. Knudtzon. Af ham solgtes den igjen efter nogle Aars Forløb og kom i Bønders Hænder.

18. Marken.

Eiedes af en Regm. Qvm. Stalin, senere solgt til Proc. Iversen, og endelig til Johan Marken. (Proc. Iversen og Nils Sundt drev dette Brug i Kompagniskab).

19. Solem.

Solem skal i min Barndom være eiet af Kjøbmand Nicolai Lysholm. Senere blev denne Eier af Sluppen og Solems Hovedbygning forflyttet derhen. I 1806 solgtes Gaarden til Mons Lie, af ham til Hofraad Collin som i nogle Aar beboede den om Sommeren.

20. Halsethauet.

Eiedes af ovennævnte Lysholm samtidig med Solem og benyttede den som Sæter da han kom til Sluppen. Endelig købte min Fader den af Lysholm eller dennes Eftermand i Ægteskabet en Justitsraad Friedlieb, der giftede sig med Lysholms Enke og egentlig er den, der har sat Gaarden Sluppen i den Stand hvori den nu befindes, da han var en ivrig Jordbruger. Stedet blev senere benyttet som Sæter under Munkvold.

21. Vaaddan.

Eiedes i min Barndom af Præsident Nordahl og benyttedes som Avlsgaard. Genr. Krigscoms. Vibe, gift med en af Nordahls Døttre, blev senere Eier af Gaarden og havde den i sin Besiddelse i lang Række af Aar lige til sin Død 1834. Derefter er solgt til Bønder.

22. Smistad.

Kjøbtes 1787 af Generalaud. Halck (død 1803), senere i længere Tid havde Enken den og efter dennes Død overgik den til Svigersønnen Sorenskriver Timme. Af ham solgt til Lieut. Paasche for 3000 Sp. Senere kom den i Bønders Hænder, solgt for 1400 Spd. formedelst slet Drift.

23. Huseby paa Leinstranden.

1794 eiedes Huseby af en Kapt. Gjertsen, Fader til Propr. Schives Kone, Besidder af Elgesæter Gaard. Kjøbtes nogen Tid

efter af Hans Vensell, der opførte nye Husebygninger. Han besad den i over 30 Aar. Derpaa overgik Gaarden til hans Stedsøn, Kand. Holm og fra ham i Bønders Hænder.

24. Lia paa Byaasen.

Synes kun at have udgjort en Avlsgaard, dels under Cicilienborg, dels under Ferstad.

25. Sverresborg.

Var først kun Udmark under Stavne hvis Eier Nils solgte den til Hans Vensell, der lod den bebygge. Solgtes af ham til Doktor Frise og denne igjen 1801 til Krigsraad Collin.

Efter dennes Død 1812 besad Enken denne Gaard lige til sin Død 1846 og derefter blev Sønnen, Artill. Kapt. Collin, Eier af Gaarden men solgte den efter et Par Aars Forløb til Slagter Rønning og efter denne købtes den af Sagfører Aas. Af ham solgt til Formand Johnsen for 2900 Sp.

26. Marienberg

i Stenbjerget købtes 177? af Hofagentinde Lysholm der ogsaa lod den bebygge og opdyrke, bygsler af Byen. Da hun købte Havsten, afstod hun sin Rettighed til Asessor Villumsen, By- og Raadstuskriver i Trondhjem. Hans Enke besad Gaarden i mange Aar og efter hendes Død blev Proc. Iversen Eier af Stedet som Arvefæste mod 70 Sp. aarlig Afgift til Byen. Efter Iversens Enkes Død solgt til Stevnevidne Tokstad for 3000 Sp. Senere i Fleres Hænder.

27. Montebello, nu Nidarlid.

Laa egentlig under sidstnævnte Eiendom og bygsledes 1810 eller 12 af Auktionsmester Holm og efter ham (1839) til Kapt. Vagtm. B. Krog, saa Erik Dahl og endelig (1872) en Lieut. Lindboe for 4000 Sp.

28. Vensells Gave. (Bergslie).

Var egentlig en Del af John Klæts Gaard i Ihlen (nu «Hjorten»- da Hans Vensell fik den som Arvefæste. Forærede det, 1827, til Asessor Schnitler; der anvendte meget paa denne Gaards For-

skjønnelse. Ved Schnitlers Død, 1851, overgik Gaarden til Sagfører Jelstrup, fra ham til V. Meisterlin.

29. Ihlsvigen.

Denne Eiendom eiedes af Kammerraad Hilmar Meincke omkring 1740, kjøbte det af Byen og bebyggede Stedet. Efter hans Død, 1771, kom det i Datterens Eie, senere Generalinde Sehested. Hun besad Stedet i 4 Aar da hun forflyttede til Christiania hvorefter Broderen Henr. Meincke blev dets Eier og besad det til sin Død 1827 hvorefter det overgik til hans ældste Datter Trine M. der beholdt det til sin Død 1836. Hun døde ved Badet i Eidsbaden. Solgtes derpaa ved offentlig Auktion til Kæmner Ellefsen for 3000 Sp. Solgtes af denne i 1872 for 15000 Spd. til Trondhjems By til Lazaret. Se forøvrigt Familien Meincke.

30. Hlade.

I fordums Tid de Strindske Kongers Residents, og senere de mægtige Hladejarlers Bosted. Kirken i Hlade er en af de ældste i Stiftet. Efter Forfatterinden til «Familien Lossius & Brandt», hidsættes følgende: Hlade eiedes 1574 af en Rød (Offesen til Fosen), 1625 af Hans Bjelke. Denne pantsatte Eiendommen hvormed den Tid fulgte «Ringved og Staf», til Casper Schøller, Handelsmand i Trondhjem og Stiftsskriver. Han døde 1661. Senere, saasom 1667, havde hans Svigersøn Peder Hjort, Raadmand i Trondhjem og Ombudsmand over Reins Klosters Gods, den i Pant af Bjelkes Arvinger, efter hvis Død, 1671, og endnu i 1692, den eiedes af Peder Matsens Enke. I Slutningen af det 17de Aarhundrede og i Begyndelsen af det 18de, tilhørte Gaarden General-lieutenant og tilsidst Vicestatsholder Johan Vibe, som her lod opføre en anseelig Bygning. (Her var det, 1704, at Frederik 4de paa sin Reise i Norge og under Opholdet i Trondhjem, aflagde det i Bladet No. 16 for 1827 beskrevne Besøg paa Hlade). Fra Vibe kom Gaarden, ved Salg, til Toldforvalter i Trondhjem Hermand Treschow, efter hvis Død Raadmand Graae, og fra 1757 dennes Søstersøn, Simon Wolff, Vicepastor til Strinden, der døde 1778, samt Enken i nogle Aar, vare Gaardens Eiere. I den senere Tid og fra denne Tid tilhørte Gaarden Propr. Marcus Bredahl og eiedes derefter af den i 1830 afdøde Grosserer Hilmar Meincke,

der lod den paa det skjønneste bebygge og dyrke. Senere, 1844, kom Propr. Holtermann i Besiddelse af Gaarden, derhen tilflyttet fra Ørlandet, og ved dennes Død, 1857, overgik den til Svigersønnen, Capitain Lossius.

Krogh supplerer denne Beskrivelse saaledes:

I min Tid bleve de gamle Huse (af Meincke) aldeles nedrevne og opførtes fra Nyt i stor Stil. Meincke, men fornemlig hans Kone ønskede meget at faa et Lystanlæg omkring Husene og bad mig hjælpe hende dertil. Jeg lagde derpaa strax Planen dertil og leverede en Mængde Træer fra min Planteskole, som jeg besørkede nedplantede og Anlægget med Gange forsynede, saaledes som det endnu befindes. — *G r a n l i e n*, under Hlade, overlodes til Bankdirektør Oxholm. Dette Lyststed har jeg ogsaa beplantet. Enken Madam Marie Meincke, besad Hlade i mange Aar efter hendes Mands Død (1830). Ogsaa hun beholdt den til sin Død (1844). Efter hende solgt til Krigsraad Holtermann for 15000 Sp. Han døde 1857 og Hlade overtoges af hans Svigersøn, Capt. Lossius.

31. Defle.

Eiedes i fordums Tider af en Kammerraad Vide, Fader til Henr. Meinckes Kone Louise M. H. Meincke kjøbte imidlertid Defle af Vides Enke omkring 1776 og eiede den lige til sin Død 1828. Havde den kun som Avlsgaard. Efter hans Død kjøbte Sønnen Just Mincke Gaarden for 4 a 5000 Sp., idet han havde en særegen Interesse for Gaarden der i lange Tider havde gaaet igjennem Familien paa Moderens Side. Da den kom i hans Eie, blev der lagt Plan til Bebyggelse og Husene lagt paa øverste Punt. De gamle Huse, alle forsynede med Blyvinduer, laa længere bagud. Man taler om at de nye Huse tilligemed Tomtens Planering skal have kostet ham 30,000 Sp. Allerede i levende Live overlod Just Meincke Gaarden til sin eneste Søn for den Sum 12,000 Sp.

32. Loviselyst.

Et Jordstykke for en Del afgivet af Defle og blev opdyrket af Kjøbmand Owesen, Fader til Owesen paa Leren, stod i Begreb med at opføre foruden Udhusene ogsaa Hovedbygningen, men som forhindredes ved hans tidlige Død 1812. Han gav Stedet

Navn af Balishannon, efter en By i Irland, hvilket Navn senere forandredes til Lovisenlyst. Som Bygsel faldt Gaarden tilbage til Defle — — (senere til Johan Finne der lod opføre den nuværende Pragtbygning, Stedet opkaldt efter hans Kone, Lovise Meincke). (Nedskriveren har oftere været i Byen Balishannon i Irland. Et yndefuldt Sted med skønne Omegne. O jeg glemmer aldrig dette Syn!)

33. Leangen.

Laa oprindeligt under Rotvold da Grev Schmettow oftere sees at have besøgt Stedet under sit Brug af selve Rotvold. Formentlig sidst i anden Halvdel af forrige Aarhundrede kom Leangen i Cancell. Musts Eie. Han døde 1798 og Eiendommen overgik til Sønnen, Ludvig Must (død 1846) og efter hans Enke 1855 til Forstander Lorens Angell, nærmeste Arving til den Afdøde. Angell døde 1879 og Gaarden solgt underhaanden til Ritmester H. P. Jønsen for 10,000 Sp.

34. Rotvoldgaard.

Denne Gaard skal engang være eiet af Rektor Schøning, senere af Laugmand Mølmann, hvis Frue efter hans Død fik Titel af Stiftamtmandinde. Den Tid var begge Rotvold Gaarde, baade den øvre og nedre, een Eiendom. Tillige laa der en Gaard lige ved Rotvold, østre Leangen, som eiedes af Etatsraad Collin, Fader til Ritmester og Krigsraad Collin. Denne Gaard købte Grev Schmettow, der før var Eier af en Del af den og som Arv efter Fru Mølmann på sin Kones Vegne.

Efter Schmettows Død 1821 blev Rotvolds samlede Eiendom delt imellem begge hans Svigersønner, Grev Trampe og Hofraad Collin, Trampe den nedre, Collin den øvre Del. Øvre Rotvold var forudt bebygget af simple Huse og kaldtes da Fyken. Fru Mølmann eiede foruden Rotvold ogsaa den nuværende Harmoni-Gaard, som hendes Mand lod opføre og blev færdig 1772. Prinds Carl af Hessen med Gemalinde, Datter af Fred. 5te, var en Tour til Trondhjem 1773 og logerede da hos Laugmand Mølmann, der dengang havde den eneste Gaard i Byen af nogen Betydelighed. Den ældste Enkedronning af Danmark, Marie (Enke efter Frederik 6te), fulgte dengang, 1773, med som Barn, 5 Aar gammel.

Efter Grev Trampes Død 1832 blev nedre Rotvold solgt ved Auktion og tilslagen Svigersønnen, Staldmester Juul, for 15000 Sp. Han solgte den til Carl Stephansen og denne igjen, omkring 1865, til Staten til Sindsygeasyl. Se forøvrigt Juul, Major. (Denne store Gaard er skyldsæt for 21 Sp. 1 O. 15 S., føder 10 a 12 Heste, 50 a 54 Melkekjør &c. Udsæd 100 a 250 Td. Poteter 15 a 18 Td. Byg og 40 a 50 Td. Havre foruden Rug &c. Efter det optagne Kort indeholder Rotvold 1194 Mælinger a 2500 kv. Alen, hvoraf omtrent 800 ere befarede med Plaug &c. &c.

35. Rønningen.

Denne Gaard har i sin Tid tilhørt Stiftamtmand Bentzen (1727—1736), senere hans Søn Landraad Bentzen, der var gift med Frøken Frølich, Datter af General Frølich. Fruen blev tidlig Enke og besad Eiendommen lige til sin Død 1829, 86 Aar gammel. I hendes Mands Tid var Rønningen en meget betydelig Eiendom i Udstrækning men senere udstykket i en Mængde Parceller s. s. Pineberg, Dalen (eiedes 1768 af Justitsraad Horneman), Schreiner og Carstens Gaarde, Lykkens Prøve, Voldsminde, og mange flere mindre Parceller, hvilke alle forhen have lagt under Rønningen. Ligesaa Stibolts (nu Grundt, Klingenberg &c. &c.) Den sidste Del af Rønningen solgt (184?) til Lensmd. Fyhn efter 10 Sp. pr. Maal. (I 1873 solgtes denne Gaard, 140 Maal, til — — — for 6000 Sp.)

36. Grilstad.

Denne Gaard eiedes 1750—60 af Søren Bygball, der besad overordentlig store Midler, og man sagde om ham, at han var Alkymist, og at han forstod at gjøre Guld (der endnu dog vel er uopdaget). Sandt er det dog, at han havde et Laboratorium i Huset).

Efter Bygball blev Suhm Eier af Grilstad, og efter ham Hofagent Sommer, der besad den i mange Aar. Han døde 1793. Enken besad den i over 20 Aar men overlod den da, i 1813, til Lieut. Ebbe Rosenvinge, der var gift med en Datterdatter af Fru Sommer, for 6000 Rdlr. Det gik efterhaanden ud med denne Eier og Stedet solgtes ved Auktion til Chr. Knudtzon for 6 a 7000 Spd.

37. Ranumen og Vigelven.

Dette Sted, der nu benævnes Ranheim, eies for Tiden af Laur. Jensen, hvis Beskrivelse derover hermed lægges til Grund.

I Aaret 1700 solgtes Ranheim efter Kongl. Skjøde til en Admiralitetsraad Johannes af Marselius udi Amsterdam. Ranheim tilhørte dengang Backe Klosters Gods. Skjødet angaar nemlig Reins- og Backe- Klosters Gods og er dateret 28. April 1675. Samtlige disse Eiendomme gaar senere over til Cancelliraad og Proprietarius Marcus Nissen Høyer. Ved dennes Død 1762, blev Ranums Gaard med Tilliggender udlagt af Boets Masse til Sønnen, Fændrik Peter Høyer, som i 1777 sees at være avanceret til Lieutenant, og om hvem Rygtet beretter, at han pludselig og sporløst forsvandt Natten efter sin Bryllupsdag, lader ikke til at have staaet sig ret vel.

I 1777 afholdtes efter P. Høyers Requisition Auktion over Gaarden, som blev tilslaaet Høyædle og Velbyrdige Hr. Hofagent Otto Sommer for 6300 Rdl. Den nuværende 2 Etg. Bygning var opført af Høyer der i hans Tid skal have været 3 Gange saa lang, dog langt fra indredet, men, efter Traditionen, bestemt for hans mange Døttre, at de kunde bo der efter hans Død.

Af Agent Sommers Enke, Hanna f. Meincke, blev Eiendommen i 1796 tilskjødet hendes Datterdatters Mand, daværende Lieutenant Hegermann for 10,000 Rdl. Ved en af Hegermann afholdt Skjønnsforretning var Hovedbygningen dengang 108 Alen lang. Hele Bygningen indeholdt 9 Under- og 9 Overværelser hvoraf kun 2 ordentlig indredede nedenunder og 5 ovenpaa. Taxeredes for 800 Rdl. Skjønsmændene udtalte den Formening, at det vilde være nyttigt at fraskjære Bygningen 34 Alen paa den østre Ende, hvilket ogsaa udførtes af Hegermann. Bygningens Længde er nu 72½ Alen.

I 1837 solgte General Hegermann Gaarden for 23000 Sp. til Kand. Theol. Lauritz Jenssen, hvis Enke 30 Aar senere afhændede den til Sønnen af samme Navn for 37000 Sp., i Handelen indbefattet Besætning og Redskaber.

38 Stokkan, Øvre.

Eiedes 1792 af en Kjøbmand Thonning, Fader til Md. Marie Meincke. Han lod Gaarden bebygge. Efter Thonnings Død ved-

blev Enken, forhen en Jfr. Thonning, (Søster til Oberstl.-inde Somerschild, Mægler Somerschilds Moder og Fru Grib), at eie Gaarden indtil hendes Død. Saaledes tilfaldt Gaarden Hilm. Meincke junr., paa hans Kones Vegne, og beholdt den i nogle Aar, men solgte den til Major Jacob Motzfeldt, der til Vederlag paatog sig at akkordere med Bredahl om Hlade Gaard. Der kom ogsaa Handel istand og Hlade solgt for 20,000 Rdl., Stokkan faldt senere i Bønders Hænder.

39. Moholtan.

Denne Gaard eiedes forrige Aarhundrede af Ditlef Gadebusch som Avlsgaard. Han solgte den til en Iversen for 10000 Sp., denne igjen omkring 1865, til T. Bernhoff.

40. Sluppen og Aunet.

Denne betydelige Gaard kjøbtes af Justitsr. Friedlieb der giftede Enken efter Kbmd. Henrik Lysholm, Farfader til Borgerm. Lysholm. Alle Huse bleve nu opbyggede af Ny og et kostbart Haveanlæg udført. Dagligstuebygningen har forhen staaet paa Solemen. Eieren, Friedlieb, tilkjøbte et stykke Jord, Aune kaldet, og tillagde Sluppen samme. Efter Enkens Død kjøbte hans anden Søn, Kbmd. Joh. Møl. Lysholm senr. Sluppen og eiede den i mange Aar. Senere blev Majorinde Angell Eier af Sluppen, efter at have solgt Sunnæs Gaard paa Inderøen til Sønnen Allef. Angell for 10,000 Rdl. D. C. Senere solgte Majorinde Angell Sluppen til B. Engelsen for 8000 Sp. hvor han i 1840 anlagde Møllebrug i Nidelven. (Engelsen gjorde Opbud i 1867 og Eiendommen solgtes ved Auktion til Nils Holtermann for 14000 Sp., Slupaunet deri indbefattet.

Slupaunet var i de sidste 20 a 25 Aar skilt fra Sluppen som en særskilt Eiendom og tilfaldt Jfr. H. Lysholm, yngste Datter af Fru Friedlieb og særskilt Skyldsæt. Jfr. Lysholm opbyggede Stedet ret smukt, beboede samme i mange Aar, men det gik tilbage med hendes Finantser og solgte Stedet til Engelsen.

Denne flyttede Hovedbygningen til Trondhjem, efter Ildebranden 1841, og kun Udhusene staa nu tilbage. Paa selve Sluppen Hovedgaard er den øverste Hovedbygning solgt for 600 Sp. og (1872) forflyttedes i Nærheden af Christiansten (paa Kirkesletten).

41. Leren.

Leren Gaard, tilligemed Leren Gods, som bestod i en Mængde Gaarde, dels beliggende i Tiller og Klæbo, dels og i Selbo, hvoraf en Del havde betydelige Skove og forsynede Lerens Sagbruge med Tømmer til Bord og Plankkjørsel, eiedes af forhen omtalte Kammerherre Schøller og senere af dennes Enke Geheimraadinde Schøller. At hendes eneste Datter var gift med General Krogh (1760), men døde tidlig (1763) og efterlod en eneste Søn, der gik under Navnet Schøller von Krogh (Sti Tønsberg), er ogsaa forhen omtalt. Da Geheimeraadinden døde i Kjøbenhavn 19. April 1786 og Datteren allerede forhen var død, tilfaldt saaledes hendes Midler og Eiendomme, ikke General v. Krogh, men derimod hans Søn benævnte Schøller Krogh, der som eneste Arving beholdt alle Geheimraadindens Midler, saavel som hendes Eiendomme, hvoriblandt Lerens Gods, og den nuværende Stiftsgaard i Trondhjem. Forøvrigt se «General v. Krogh».

Da T. v. Krogh blev myndig solgte han Lerens Gods til Faderen General v. Krogh for 30,000 Rdl. der bebyggede den (1794) saaledes som den nu er. Efter at have beboet Stedet om Sommeren i mange Aar overlod han den samlede Eiendom til sin yngre Søn af andet Ægteskab, Oberst G. F. v. Kr. Leren blev derpaa solgt gaardvis mest til Opsiddere, og selve Lerens Gaard ved Saugbrugene kjøbt af T. Owesen for 19,000 Sp. og han er endnu Eier af samme. Interessentskabet i Valseværket har senere anlagt en Kromfabrik og en Svovelsyrefabrik, der efter Sigende skal drives med Fordel, men fornemmelig skal dette være Tilfælde med Kobbervalseværket, der af Interessentskabet indkjøbtes efter 1000 Sp. medens det skal have kostet Krogh 80,000 Sp.

Owesen har betydelig forbedret Gaarden ved at benytte en systematisk Drift i Jordegodset, hvortil den gamle Skotlænder, Logan, meget bidrog, da han i flere Aar var Forstander for Jordebruget. Han føder nu 70 Klavebundne og 12 Hester. Owesen har bygget det nuværende Fæhus der i Hensigtsmessighed og tillige i Skjønhed er sjelden i sit Slags, i detmindste i det Nordenfjeldske. Det hedder, at Owesen flere Gange har været sindet at sælge Lerens Gaard og at hans Forlangende for samme skal være 60,000 Sp. Vanskelig vil nogen Kjøber for det Første indfinde sig for denne Pris, muligens senere.

Her slutter Krogh sine Optegnelser betreffende Trondhjems Byes Omegn, dens største Landsgaarde. Besynderlig nok nævner han ikke Ringved, tæt ved Defle.

42. Ringved

eiedes af Tordenskiolds Søster, Karen Wessell, født 21. Dec. 1685, gift med en Raadmand Knud Brun eller Brovn der døde 1735; hun overlevede ham til 1756 og blev efter sin Moder Eier af denne Gaard, der igjen overgik til dennes Søn, Johan Wessell Brown (død 1777). Stedet kom senere i andres Hænder; indtil omkring 1840 boede der en Propr. Schjelderup eller hans Enke, der ved Testamente overdrog Gaarden til Handelsmand R. Knoff der endnu (1873) er Eier af Gaarden.

I 1854 blev Tordenskiolds Søsters Liig optaget fra Frue Kirkes Kjelder lige ved Sakristiet og i samme Kirkes gl. Kirkegaard bisat i Jordens Skjød.

Efter en anden Fortegnelse fra 1814 optegnes:

Lykkens Prøve	eiedes af	Lensmd. Vold
Voldsminde	—»—	Skibskap. Vold
Petersborg	—»—	Auditør Udbye
Lysholmsminde	—»—	Justitsrd. Lysholm
Sørum	—»—	Forstander C. Klingenberg
Kaalstad	—»—	Foged Bull
Berg	—»—	Borg. Ca. Einersen
Moholdt	—»—	D. Gadebusch
Stene	—»—	Kjøbmd. Waamand
Stokke	—»—	Major Motzfeldt
Tungen	—»—	Nic. Schmidt
Valgrinden	—»—	J. M. Lysholm
Nidarø	—»—	Brandd. Lie.

Fra den samme Br. L. Krogh sees endvidere en Del høist interessante Aktstykker angaaende det i 1777 oprettede Vandværk, hvilke synes at være Efterladenskaber af General Veim. Krogh, en af Bestyrerne. Aktstykkerne synes for det meste at være Kopier, givet No. 16 til 30. Af disse hidsættes dels i Uddrag, dels i sin Helhed.

No. 1. Førstnævnte Kroghs Udskrift:

Vandledningen i Trondhjem betreffende: Anlægget begyndte Aar 1776 og fuldendtes det paafølgende Aar 1777. Den 4de

Septbr. 1777 blev samme Aabnet, med stor Solemnitet. (7. Mai 1777, hedder det i en anden Beretning, blev den første Stok lagt af General Krogh udi v. Ostens Sygdomsforfald, holdt Tale, besvaret af Præs. Nordahl).

Bestyrerne af dette for T.hjems Bye vigtige Foretagende vare General Lt. G. v. Krogh og Genr. Veim. Nordenfjeldsk; Oberstl. Nic. Fr. Krogh.

En Berlin var antaget til Assistent dertil, valgt af ovennævnte Bestyrere af Vandværkets Anlæg. Bilag No. 16. (de foregaaende Nummere følge ikke med og angaa rimeligvis en anden Sag. Dette Nummer begynder med en Skrivelse uden Underskrift, saalydende:

Eders Excellence, Høy og Velbaaren Høytbydende Herr. General Lieutenant og Stiftamtmand! (von der Osten).

Uleiligheden ved den daglige Vandkjørsel fra Ihleelven have vi længe formærket, vi have i mange Aar ønsket samme at blive afhjulpen, mens den belejlige Tiids Punkt hertil have vi ikke troed at være førend nu, at vi til Eders Excellence kan have den Ære at overlevere hosfølgende Forslag til en Vandledning og et Kart som viser Anlægget.

Forslaget at gjøre, er det eneste, som vi formaa at tilveiebringe og dette er en let Sag; mens i Værksættelsen er det væsentligste, som kan befordre Byens Sikkerhed i paakommende Tilfælde og en daglig Bequemmelighed.

Dette kan ene begyndes og endes ved Deres Excellences bekjendte Nidkjærhed for det almindelige Bæste, ved en saa vel-tænkende og oplyst Magistrats Bestræbelser og ved saa retskaffne 12 Mænds- og øvrige respektive Medborgeres Biedragelser.

Skulde nogen nærmere Oplysning betragtes fornøden, da udbed Vii Tienskyldigst og ærbødigst derom. at blive underrettet og imidlertid med den fuldkomneste Høyagtelse og Respect have den ære at forblive

Deres Excellences

(G. F. von Krogh. N. F. von Krogh).

Denne Skrivelse, udgaaet fra sidstnævnte, ledsages af et detailleret Overslag over Vandværkets Kostende, det opgives til 5500 Rdlr. Heri er indbefattet 300 rd. til Vand-Inspektør i Christiania Seig: Berg, der har paataget sig at ville dirigere dette

Arbeide, dersom hertil, forlanges; saa da vi have anseet det til Sikkerhed for Udførelsen: at en saaledes kyndig Mand hertil antages, sætte vi det ikke i Betænkning at bringe ham i Forslag.

Trondhjem den 5te Juli 1775.

G. F. von Krogh. N. F. von Krogh.

Bilag No. 17. Angaar Avertissement om Leverance af 100 Tylter Tømmer.

Bilag No. 18. Gjenpart til Cancelliets Skrivelse til Stif-tet, dat. 13. Janr. 1776.

I Anledning af den, fra Trondhjems Byes 12 Mænd indkomne Ansøgning af en Vandledning fra Ihle-Elven, ind i Staden, maatte bekostes og vedligeholdes af de 2/6 Deeles Revenuer af afgagne Thomas Angells Legato, for at forsyne Byen med det saa høynødvendige Vand, maa man Tjenestligst anmode Deres Excellence, først ved Ingenieurer, eller andre paalidelige Folk at lade undersøge, om man kan være forsikret paa at denne Vandledning ogsaa vitterlig er at tilveiebringe, samt derover at indsende Deres Betænkning, tilligemed en Ongefærlig Beregning over, hvor meget Indretningen vil koste, og hvor lang Tid dertil vil medgaae. (Til F. Krogh fra von der Osten).

Promemoria.

Det af Høystærede Hr. General Major og Hr. Oberstlieut. forfattede Forslag til et Spring Vands Indledning fra Ihleelven ind i Byen, er fra mig bleven tilsendt Magistraten her paa Stædet og fra samme tilstillet Byens 12 Mænd til Betænkning, der indgive et allerunderdanigst Andragende at det Angellske Legat maa komme Byen til Hjælp, hvilket er anbefalet af v. d. Osten. Denne vedbliver:

Jeg gjør mig den faste Forsikring, at da det synes nu allene at komme derpaa an, at man kan godtgjøre Mueligheden af dette Værks Istandbringelse De Høyst- og Høytærede Herrer, som derved allerede have anvendt, saa megen Bemøyselse, ikke heller vilde spare nogen Fliid, for at tilveiebringe de tilforladeligste Beviiser, at Udførselen baade er gjørlig, og medbringer den tilsigtende Nytte for Staden, og dens Indbyggere, hvorom jeg i sin Tid, vil udbede mig tilsendt det fornødent agtende, da det Ud-kastede Overslag om Bekostningerne og dertil hørende Chart er

affordret Magistraten for at nedsendes til Cancelliet, tilligemed den, som meldt, nærmere Aflæggende Forklaring.

Trondhjem 27. Januar 1776.

v. d. Osten.

Til

Hr. General Major Georg Friderick von Krogh og Hr. Oberstlieut. og General Veimester Krogh. Bilag No. 19. er en Skrivelse til Excellencen Osten fra Krogh, der gaar ud paa at de finde sig fornærmede over den af Cancelliet brugte Udtryksmaade, som ganske rimeligt kunne synes at være. Skrivelsen lyder saaledes (dat. 20. Febr. 1776):

Under 27de passato har det behaget Deres Excellence, at meddele os en Gjenpart af det Kongl. danske Cancel. Skr., i Anledning af en Ansøgning fra T.hjems Byes 12 Mænd om en af os foreslagne Vandlednings Udførelse, hvorpaa det Kgl. Cancel. saaledes har behaget at udtrykke sig:

«At Deres Excellence ved Ingenieurer eller andre paalidelige Folk ville lade undersøge, om man kan være forsikret, at denne Vandledning ogsaa virkelig er at tilveiebringe &c. &c.»

Uagtet vi begge, enhver for sig, formener, at besidde den Indsigt, der udfordres, baade, at formeere Planen og at paa-skjønne sammes Muelighed, uden hvilken vi have holdet Norges Ære for nær at befatte os med Forslag, hvis Udfald kunde være tvivlagtigt: Saa da vi udi den reneste Hensigt, alleene at tjene Publicum, har opgivet samme, seer vi gjerne, at nogen anden paa en lettere, tilforladeligere og varagtigere Maade maatte hertil give et Udkast, da vi altid vil finde en sand Fornøielse udi, at den Fattelse paa godt Vand, som man fra Byens Anlæg af har havt, dog engang til Lættelse for Byens fattige Invaanere og til sammes Sikkerhed imod Ilds-Vaade kan blive afhjulpen. For nu at efterkomme Deres Excellences høitærede Forlangende: At godtgjøre Mueligheden af dette Værkes Istandbringelse, maa vi reformere os til Vores indgivne Forslag og Cart, saasom deraf letteligen kan bedømmes, at Sagen findes anlagt paa usvigelige Hydrauliske Principiis, og med den til et saadant Foretagende udfordrende Kundskab, samt at Stædet, hvorfra Vandledningen bør føres, ligger omtrent 50 Alen høiere, end Byens horisontale Flade, og er af Naturen hertil meere beqvem, end de øvrige Byers i Hans

kongelige Majestæts Lande og Riiger, der forlængst findes forsynede med saadan umisbar Beqvemmelighed, hvorfra det falder os mest beundringsværdig, at samme hidindtil er bleven efterladt her, hvor det bracke og tildels stinkende Vand, som allevegne staar udi Stadens dybe Brynde, haver som bekjendt, een saa skadelig Indflydelse paa Indvaanernes Sundhed, eftersom de fattige ei have andet til Brug og Læskelse, med mindre de maa anvende de Penger, som de heller til Brød kunde fornødige, eller heller maae trygle sig samme, hvilket dog det milde Forsyn Lader, at have bestemmet fri for alle Liv-havende Skabninger, som af de uundværligste Opholdsmidler — —».

Her kommer en Del yderligere Beregninger hvorved bemærkes, «at Renderne bør lægges 3 Alen i Dybet, paa det samme Uleilighed ei her skulde indtræffe, som mødte i Christiania, hvor Renderne ved stor Bekostning maatte lægges dybere, efter at Frosten havde ruineret den første Indretning.

Vel have vi i Forveien Discoursivement sonderet Hr. Justice-Raad Friedlieb, der besidder det Engestykke af Byens Grund, hvorigjennem Vandledningen maatte føres ned ad Steenbjerget, om han samme ville tilstæde, da hand dertil, som en veltænkende Mand strax gav sit Samtykke; ikke desmindre indstilles til Deres Excellence, om De nærmere finde for godt, at indhente hans Consens og om lige Forsigtighed, skulde ansees fornøden, i Henseende hospitals Lycken og Pladtzen Steenbjerget, der af Vandledningen deslige berøres — —. Over Hovedet ere vi af Formening at al Kjørsel paa samme Maade (som Pligtarbeide) bestrides, hvortil vel ingen kan findes uvillige, mens enhver gjør sig en Ære af, at facilitere dette Arbeide og bidrage til Udgifternes Formindskelse — —.»

(Dateret 20. Februar 1776).

Bilag No. 20.

Er Afskrift af et Kongl. Reskr. af 5te Juni 1776, hvorefter Hs. Majestæt «allernaadigst» bevilger 5000 rd. af Thomas Angells Legat til Vandværkets Udførelse. Von der Osten havde forud besørget en Bog ombaaren hos de mest formuende af Byens Indvaanere for derudi at tegne, hvad enhver vilde anvende, til dette Værk, men at deraf ikkun er udbragt 500 rd., saa at endnu mangler 5000 rd.

Bilag No. 21.

Promemoria (Skrivelse til Krogh fra Byens Magistrat, undertegnet Nordahl, Angell, Næbell, Wahl).

Efter at det allernaadigst har behaget Hs. Majestæt ved Rescript af 5. Juni sidstl. at anvise Fonds til Omkostningernes bestridelse, ved den, af De Høystærede Herrer proponerede fersk Vand-Ledning, fra Ihle Elven, til Byen, med videre, og saaledes at aprobere det gjorte For- og Overslag dertil, med de tilføjede allernaadigste udtrække: at Hans Majeste forseer sig, til Dhrr. Proponenters Duelighed, fliid og Redelighed, i henseende til dette, til det alm. beste sigtende Værk, hvilket vi og med den beste Villie agte at bestræbe os for, til at kunde bringe det almindelige, den, derved intenderede nytte:

Men da det tilstrækkelige Bekjendskab med Stæderne, saavel som nøiagtig Erfaring, i adskillige tilfælde, ved et saadant Værk mangler os, saa haabe Vi at De Høystærede Herrer som til et saa berømmeligt øiemaal, have Viist indsigt, og hverken sparet møie eller Bekostning, ved at anlægge en udførlig, og forsaavidt muelig er, articuleret og bestemt Plan, fremdeles vil befordre Værket, ved at meddele os Deres indhentede og samlede Erfaringer og Oplysninger, samt understytte os med Deres paa-lidelige Raadføring, som endnu maatte fornødiges, i et eller andet stykke i Særdeleshed ønskede Magistraten, at tage Stæderne med første i Øiensyn, og hvis det ikke skulle falde De Høystærede Herrer alt for besværlig, at gjøre en Tour derhen, saa ofte, ville vi tjenestligst anmode om at bestemme en Eftermiddag i næste Uge, som kunde blive dem beleiligst, til saadan sammenkomst, ved den store Mølle-Dam, hvor Gravning først skulle foretages, til at samle den fornødne Portion af Vand, som skal founere det heele Værk; da Magistraten vil rette sin Leilighed derefter, og være færdige, at møde, til den berammede Tid.

Trondhjem 13de Juli 1776.

Bilag No. 22.

er en Skrivelse af 20. Juli 1776 til en H. Berg i Christiania med Anmodning om, som det synes efter foreg. Underhandlinger, at indfinde sig i Trondhjem for, mod et Gratiale af 30 Rdl., at forestaa Vandværkets pragtiske Opførelse.

Bilag No. 23 findes ikke.

Bilag No. 24 Vandl. Insp. Bergs Svar paa ovennævnte Skrivelse, dat. Christiania 27. Juli 1776 og addr. til Genr. Veim. Krogh, hvori han erklærer sig villig til at overtage ovennævnte Funktion.

Bilag No. 25.

er, besynderlig nok, aldeles ligelydende med No. 19.

Bilag No. 26.

Skrivelse fra Berg til Krogh, at han venter at ankomme til Trondhjem 15. Sept. 1776.

Bilag No. 27.

er en Skrivele fra en Holtermann paa Østerod, dat. 26. Octbr. 1776 til Oibrigste Lieut. Krogh, angaaende Leverance af Tømmer.

Bilag No. 28.

Copi af Cancelliets Skrivelse af 28. Febr. 1778 til Krogh hvorefter Johan Daniel Berlin ansættes som Bestyrer af Vandværkets Opførelse og som dets Inspektør. Var tillige Branddirektør. (Den før omskrevne Berg fra Christiania døde strax efter at være kommen her op).

Bilag No. 29.

Svar paa sidstn. Skrivelse fra ovennævnte Herrer Krogh dat. 21. Marts 1778 (inoriginali) hvoraf fremgaar: ad 1 mum:

Dhr. ansætte, efter Overlæg med Magistrat og Byens 12 Mænd Hr. Major Einersen, til Bestyrer af Vandværkets Opførelse saasom de 2 Herrer ikke selv have Tid nok til at overvære samme. Denne Einersen beskrives som en «for sin store Indsigt og Redelighed bekjendt Mand». Ved samme Leilighed ansættes Oberbrandmester Berlin til Vandinspektør, dertil valgt paa Grund af sine «gode Indsigter og Aktivitet, og da han ey ville antage dette, især i Begyndelsen, møysommelige Embede, medmindre han kunde nyde 150 Rdlr. aarlig Løn, blev den ham baade af Magistrat og Byens 12 Mænd bevilget. Vel er denne Mand noget aldrende; men derhos saa rørig og Vigilant, at neppe her paa Stedet nogen bekvemere findes.»

I anl. Cancelliets Bemærkninger, svarer ad 4:

«at Brandmesters og Vand-Inspecteurs Betieningere skulde stedse blive Combinerede og anbetroede til een Mand, finde vi aldeles ikke raadeligt; thi ligesom det Kgl. Cancellie behager at anføre,

er det ingen følge fordi En er beqvem til Brandmester, at han derfor skulle være velskikket til Vand-Inspecteur. Men i Henseende til Nahtan Surland, som er beskikket til at blive Brandmester efter Berlin, maa vi pligtskyldigst anmærke: At vel er han baade Grov og Klain Smeed af Profession, men besidder derhos een meget god Indsigt, har og viset ved Vandledningsarbeidet, at endskjønt han intet forlangede i Betaling derfor, har han dog trolig gaaet samme til haande, som og for at erhverve sig selv Kundskab, som og for at have opsyn paa de Stæder hvor ingen havde Leilighed til at være overværende. Vi tage derfor ikke i Betænkning at Foreslaae ham til at Succedere Berlin udi Betjeningen af Vand-Inspecteur, hvortil han forud har gjort sig fortjent og beqvem, samt erlangt den fornødne Erfarenhed — —.

Dhr. Krogh paastod at have anvendt alle mulige Besparellesmidler og dertil anvendt megen Flid, «saa at Vandledningen er bleven fuldført for det halve af det samme ellers havde kostet» — —.

«At Vandledningen nu har staaet sin første Prøve, da den fra 4de Sept. sidstl. til nu, har bragt Byen tilstrækkeligt Vand, uagtet paa Landet nesten overalt paa samme har været Fattelse, hvoraf det overflødige her, havde været rigeligt nok til 2de Vandledninger endnu; Een Sag, hvorom de allerfleste, saavel som om Mueligheden stode i største Tvivl; mens af os førend Forslaget blev forfattet, nøie var undersøgt ved det Vi, de Tørreste aarets Tiider, havde maalet den Qvantitet Vand, som Ihle-Elven førde, og efter gjorde Beregning fundet: at naar denne Elv var mindst, blev over 1000 Oxe-Hoveder Vand daglig tilovers, efter at Byen med det udfordrende var bleven Forsynt.

Trondhjem den 21de Marts 1778.

G. F. v. Krogh. N. F. Krogh.

Bilag No. 30, det sidste, fortjener helt at afskrives:

Christian den Syvende, af Guds Naade &c.:

Vor synderlige Gunst tilforn: Da vi under 21. April 1774, ved rescript til Eder allernaadigst have resolveret, at naar de 6 Aar vare forløbne, i hvilke Vi havde henlagt 2/6 Deeles af afgangne Thomas Angells legats Revenues til Trondhjems Tugthus, maatte bemeldte 2/6 Deeles heele Revenues i 6 Aar derefter anvendes til

en Latinsk Skoles Bygning at opføre af Grundmuur med videre, samt at bemeldte 2/6 Deeles halve Revenues atter derefter i 3 Aar, maatte henlægges til en Bispe Residentz at opbygge; Vi ogsaa under den 18de Januar 1776, allernaadigst have befalet, at et Aars Revenues af det Angellske legats 10240 rd., som var i Behold fra den Tid da ved Uddeelingen endnu ikke var skeet Begyndelse, skulle imod sikker Pant udsættes paa Rente, indtil det i sin Tid kunde komme det almindelige til brug og nytte, af hvilken Summe Vi atter under den 5te Juny samme Aar allernaadigst have anordnet at maatte Tages 5000 rd. til Vandets Indledning i Trondhjems Bye, dog saaledes at samme Summa igjen i sin Tid af de 2/6 Deeles, som til Skolen og Bispe Residentzen vare henlagde; og ved 1783 aars udgang igjen faldt tilbage, skulle erstattes og legges til Capitalen.

Men den nuværende Forstander for de Angellske Stiftelser os Elskelig General Krigs Commissaire Andreas Klingenberg ved Memorial, som Os er bleven refereret, nu allerunderdanigst haver andraget, at de Udgifter som Angells Stiftelse i foranførte Maade har været bebyrdet med ere aldeles udenfor det af ham oprettede Testamente og Codiciller, og lettelig i Tiden kunde svække Legatet saaledes at de Fattige deraf ikke kunde nyde det Gode dem var tiltænkt, i hvilken Anledning han allerunderdanigst haver anholdt, at disse Udgifter nu maatte ophøre, da der allerede til den latinske Skoles Opbyggelse er hævet saa meget, at en Vel indrettet Bygning af Træ dertil kan opføres, hvilken i et saa koldt Clima vilde være Tienligere for Ungdommen end en Muuret Bygning, og ved God Eftersyn gjerne kan udholde nogle Secula, og Os af de fra Eder herover indhentede Erklæringer ligeledes er bleven refereret, at Du General Lieutenant Osten i blandt andet formeener, at Skole Bygningen i anledning af foranførte Forstanderens Andragende, vel ogsaa kunde opføres af Træ, og at indretningen af et Astronomisk Taarn ovenpaa Skolens Bygning synes, i hvor det gaaer, at ville bortfalde, da en Steen-Bygning til Skolen og et saadant Taarn vil efter den derover gjorte Beregning overstige det udbytte af Stiftelsen som kan ventes i 6 Aar; hvorimod Du Biskop Bang haver Forestillet, at den nuværende gamle Træskole er Bygget efter Ildebranden 1708, og har i mange Aar været forfalden, hvilket viser at en Træ Bygning

ikke kan vare saa længe, desuden er allerede udgivet en anseelig Summa for en Nye Tomt at bygge paa og en mængde Steen og Kalk indkjøbt, samt gjort aftale med Mestere og Svenne at begynde med arbeidet til foraaet, med videre:

Saa give Vi hermed Eder tilkjende, at vi efter slige Omstændigheder allernaadigst have fundet for godt, at det skal have sit forblivende ved anførte Vores til Eder under 21de April 1774 er-gagne Befaling i henseende til Skolens Bygning af Steen, dog at det skeer med muelig Menage, og uden noget Astronomisk Taarn, derved at opføre, samt at det dertil ved bemeldte Reso-lution bevilgede ny overskrides men i øvrigt ville Vi at det ved Fundatzen, Thomas Angells Testament og Codiciller skal have sit Forblivende. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette &c —.

Skrevet paa Vort Slot Christians-Borg udi Vores Kongl. Resi-dents Stad Kjøbenhavn den 21. January 1778.

Under vor Kongelige Haand og Signet
Christian Rex,
(L. S.).

O. Thott.

Luxdorph. P. Aagaard.

STIFTSPROVST JONAS ANGELL,

en ældre Broder af Stiftamtmand E. M. Angell og Søn af Kjøb-
mand i Trondhjem Lorens Angell (født 1712, død 1784), var
Fætter til Thomas Angell og er født 16. Marts 1742, dep. fra
Trondhjems Skole 1760, blev 1765 pers. Kapl. hos den resid.
Kapel. til Domkirken, Bang, hvem han succederede 1771, Sog-
nepræst sammesteds 1798. Blev ved Willes Død 1808 Stifts-
provst. Resignerede 1828 og døde i Decbr. samme Aar. Boede i
en lang Aarrække i egen Gaard ved Bybroen, hvor han ogsaa
døde.

Den bekjendte Smith siger om Angell, dengang resid. Kapl.
«at han er en ærlig Mand, har just ikke udmærket Lærdom, men
præker dogmatisk, ordentlig og til Opbyggelse». Smith fraraa-
der at han befordres «da han er en rig Mand». «Hans Prækener
ere ikke meget yndede da han ei kan styre sin sterke Stemme,
men jeg finder, at man maaske bedømmer ham for strengt.

Se Mindevers af Provst Arentz 1828, Addr. No. 102.

Domsogns Skole blev efter Medvirken af Biskop Bang og
vor Angell her, i 1770 oprettet. Havde 1805 2 Lærere med resp.
135 og 115 Rdlr. Løn. Børnenes Antal 140. Havde en Lærerinde.
Skolen var da i fortrinlig Stand.

STIFTSPROVST LORENTS ANGELL,

ældste Søn af Stiftsprovst Jonas Angell, er født 11. August 1778
i Trondhjem, dimit. fra T.hjems Skole 1795 af Rektor Monrad,
1799 theol. Kandidat med laud. Efter Hjemkomsten begyndte
han først som Informator hos Ludvig Must, 1804 Aftensangspræst
og Rektor ved Skolen i Tønsberg, 1813 Sognepræst til Qvernes,
1827 Sognepræst til Melhus, 1828 resid. Kappelan til Domkir-
ken, Stiftsprovst 1845, tog sin Afsked 1860 og døde 5. August
s. A. Var Repræsentant for Christiansund og Molde paa det over-
ordentlige Storthing 1814. Blev for Aaret 1833 valgt til Stor-
thingsmand for Trondhjems By, men fritoges efter Lægeattest.

Pavels nævner Angell et Par Gange fra hiin Tid. Da der var
Spørmaal om Kongens Dispositionsret over Armeen, «talede
Angell med utilbørlig Bitterhed mod de Svenske, og syntes at
glemme, at Amnesti fra begge Sider er en nødvendig Betingelse
for virkelig Forening.» I sin Karakteristik af 1814 Aars Stor-
thingsmænd faar Angell saadant Skudsmaal.

«Præsten Angell voterede bestandig med Oppositionen, og
udlod sig den ene Gang, jeg hørte ham tale, med utidig Bitter-
hed mod de Svenske».

Paa det overordentlige Storthing 1814 foreslog Ræder en
Takadresse til Statsraadet fordi det havde hævdet Lovene ved
at sætte enkelte militære Personer under Tiltale. Dette Forslag
understøttedes af Præsten Angell, der erklærede det for det eneste
Middel til at aftvætte den Skjændsel, som maaske kunde hvile
over Nationen, at den selv med Bestemthed fordrer den strengeste
Undersøgelse af de sildigere Begivenheder og de Aarsager, der
fremskyndte det uheldige Udfald — — for at hædre de Værdige
Forhold og betegne de Uværdige med fortjent Skam og
Skjændsel o. s. v.

Angell (tilligemed Sodemann, Schultz og Ræder) stemte